

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Otuz üçüncü İçtima

14.5.1337 Cumartesi

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	288	2. — Elâziz Mebusu Hüseyin Beyin,	
2. — Tezkereler	288	İstanbul vilâyeti Kanununun dördüncü ve	
1. — Erzurumlu Nafiz Bey tayyaresinin		beşinci maddelerinin tadiline dair kanun	
Meclis üzerinden geçerken atılmış olduğu		teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası	
tezkeresi	288	(2/281)	290:291
2. — Hariciye Vekâleti umurunun Fev-		3. — Lâzistan Mebusu Osman Beyin,	
zi Paşa tarafından muvakkaten ifa kılı-		Mapavri nahiyesinin kazaya tahvili hak-	
nacağına dair Heyeti Vekile Riyaseti tez-		kında kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni	
keresi	288:289	mazbatası (2/276)	291
3. — Takrirler	289,292	4. — Diyarbekir Mebusu Kadri Beyin,	
1. — Saruhan Mebusu Avni Beyin, ih-		mütেকaidin ve eytam maaşatı hakkında ka-	
tikârın men'ine dair takriri	289	nun teklifi ve Kavanini Maliye Encümeni	
2. — Gazianteb Mebusu Yasin Beyin,		mazbatası (2/215)	291:292
Gazianteb livasına merbut Rumkale kzası-		5. — Sualler	292
nın Halfeti kazası namıyla yâdedilmesine		1. — Erzincan Mebusu Emin Beyin,	
dair takriri	289:290	harcırah meselelerine mutaallik Hariciye	
3. — Kırşehir Mebusu Sadık Beyin,		Vekâletinden سوال takriri	292
İstiklâl Madalyası kanununun bir an evvel		2. — Aydın Mebusu Esat Efendinin,	
tatbikine dair takriri	292	Yunan mezalimi hakkında Hariciye Vekâ-	
4. — Mazbatalar	290	letinden سوال takriri	292
1. — Kütahya Mebusu Besim Atalay		3. — Bolu Mebusu Tunah Hilmi Beyin,	
Beyin, dilenciliğin men'i hakkındaki kanun		Emniyeti Umumiye müfettişliği hakkında	
teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası		Dahiliye Vekâletinden سوال takriri	292
(2/285)	290		

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 2,30 Sonra

REİS — Birinci Reisvekili Hasan Fehmi Beyefendi

KÂTİP : Atıf B. (Kayseri)

REİS — Meclis küşad edildi. Zaptı sabık hulâsası okunacak (Zaptı sabık hulâsası kâtip Atıf Bey tarafından okundu)

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci celse

Hasan Fehmi Beyefendinin tahtı riyasetlerinde bilinikâat ve zaptı sabık hulâhası kıraat ve aynen kabul olundu.

Âzayı kiramdan bâzı zevatın mezuniyetine mütaallik Divan Kararı kabul,

Ve Hiyaneti vataniye ile mahkûm Mıgırdıç hakkındaki evrak Adliye Encümenine,

Antalya Mebusu Halil İbrahim Beyin Matbuat Kanunundan temiant akçesinin ilgasına dair teklifi Lâyiha Encümenine,

Müdafaai Milliye bütçesine on iki milyon lira ilâvesine dair lâyihai Kanuniye, Muvazenei Maliye Encümenine,

Siğara kâğıdı inhisarına dair lâyihai kanuniye Kavanin ve Muvazenei Maliye encümenlerine havale edildi. Orduya ihda ettiği ikinci tayyarenin kabulüne dair Erzurumlu Nafiz Beyin telgrafı kıraat ve münasip cevap yazılması tensibedildi.

Yozgad Mebusu Süleyman Sırrı Beyle rüfekasının Yozgad istyanında methaldar olan dört kişinin İstiklâl Mahkemesine teslimlerine dair takririnin Kavanini mevzua dairesinde haklarında muamele ifa edilmek üzere Hükûmete tebliğine karar verildi. Taklîbi Hükûmet cürmünden dolayı tahtı muhakemeye alınan Tokad Mebusu Nazım Beyin on beş sene küreğe konulmasına ve Karahisarısahip Mebusu Mehmet Şükrü Beyle Bursa Mebusu Şeyh Servet Efendinin ademimesuliyetlerine karar verildiğine dair Ankara İstiklâl Mahkemesinin tezkeresi kıraat olunarak teneffüs için Celseye nihayet verildi.

İkinci Celse

(Sureti hafiyede İnikat etti)

Reisani Kâtip Kâtip
Dr. Adnan Feyyaz Ali Mahmut Sait

REİS — Zaptı sabık hakkında mütalâa varmı? (Hayır sesleri) Zaptı sabık aynen kabul edildi.

2. — TEZKERELER

1. — *Erzurumlu Nafiz Bey tayyaresinin Meclis üzerinden geçerken atmış olduğu tezkereler*

REİS — Bugün Ankara şehri üzerinde tayeran eden ve Erzurum tüccarlarından Nafiz Bey tarafından orduya hediye edilen tayyareden Meclisi Âliniz önüne Millî Bayrağımızın renginde kordelâya sarılı şu kâğıt atılmıştır.

13 Mayıs 1337

Ankara B. M. M. Riyaseti Celilesine
Erzurumlu Nafiz Bey tayyaresi Büyük Millet Meclisini selâmlamak saadet ve şerefine nail olmakla bahtiyar olduğunu arza ictisar eylerim ferman

Kuvayi Havaiye Müdürü Umumisi
Abdüllâtif

(Alkışlar, teşekkür ederiz sesleri)

HÜSREV B. (Trabzon) — Kendisine tabii icabeden cevaplar yazılır.

REİS — Tensip buyurursanız Riyaset icabeden cevabı yazar. (Muvafık sesleri)

2. — *Hariciye Vekâleti umurunun Fevzi Paşa tarafından muvakkaten ifa kılınacağına dair Heyeti Vekile Riyaseti tezkeresi.*

REİS — Hariciye Vekili Bekir Sami Beyefendi Hazretlerinin istifa ettikleri evvelce Meclisi Âlinize arz edilmişti. Bu kere Hariciye Ve-

kâleti umurunun Heyeti Vekile Reisi tarafından rüyet edileceğine dair tezkere vardır. Okunmasını arzu buyuruyor musunuz? (Hayır sesleri)

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Efendim böyle bir usulümüz yoktur. Meclis müstemirren münakıttır. İntihap yapılır, Fevzi Paşanın uhdesinde Müdafaai Milliye Vekâleti, Erkânı Harbiye Umumiye Riyaseti Vekillîği var, sonra Hariciye Vekâleti ki hiç iştiğal etmediği bir meslek. Meclis müstemirren münakit olduğundan buna lüzum yoktur. Meclis müstemirren münakit bulunduğu için yenisi intihabedilir.

REİS — Efendim, Fevzi Paşa Hazretlerinin vekâleti Meclisi Âlinizin Hariciye Vekili intihabına kadardır. Meclis, Hariciye Vekili istifa ettiği anda hali içtimada bulunamaz ki, derhal Hariciye Vekili intihabetsin. Bu vekâlet bittabi intihap icra buyrulacağı güne kadar birkaç günlük vekâletten ibarettir.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Efendim, yeni bir usul ittihaz ediliyor. Her kabul ettiğiniz karar bir kanun kuvvetindedir. O kanunların ihlâlüne ne lüzum vardır? Meclis müstemirren münakit, Hariciye Vekâleti inhilâl edeli beş gün oldu, bugüne kadar olmamış, bundan sonra da gayrimuayyen bir zaman için vekâlet tasdik ettirilmek isteniyor, bu doğru bir şey değildir efendiler.

REİS — Efendim, ruznamenize hâkimsiniz, arzu ederseniz bugünkü ruznamenize alırız. (Hay hay sesleri)

HÜSREV B. (Trabzon) — Efendim, esas itibariyle Hüseyin Avni Beyefendinin dedikleri gayet doğrudur. Yalnız Hükümetin fikrini bilmiyorum - kendi şahsım namına söylüyorum - hariciye umuru olduğu için şüphesiz uzun düşünmek, gayet kıymetli adamlar bulup namzet göstermek mecburiyeti vardır. Bu zamana muhtaçtır. Sonra biliyorsunuz ki, Fransızlarla aramızda münasebeti siyasiye var. Mukabil teklif yapan Hükümettir. Binaenaleyh Hükümet Reisinin şimdilik hariciyede bulunmasını bendeniz pek muvafık görüyorum. (Bravo sesleri)

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Yol olur efendim, şimdiye kadar bilâmüsaade ifayı vazife ediyordu.

REİS — Efendim reyinize vaz'edeceğim. Meclisi Âliniz ruznamenize hâkimsiniz, namzet listesi geldiği zaman istediğiniz zat intihabedilir.

3. — TAKRİRLER

1. — *Saruhan Mebusu Hüseyin Avni Beyin, ihtikârın men'ine dair takriri.*

REİS — Saruhan Mebusu Hüseyin Avni Beyin ihtikârın menedilmesine dair takriri var. Evvelce verilen takrirler teklifi kanuni olduğu için encümene havale edilmişti. Tensip buyurursanız o evrak ile tevhidilmek üzere bu takriri de encümene gönderelim.

2. — *Gazianteb Mebusu Yasin Beyin Gazianteb livasına merbut Rumkale kazasının (Halfeti) kazası namıyla yâdedilmesine dair takriri.*

REİS — Gazianteb Mebusu Yasin Beyin Rumkale kazasının isminin tebdiline dair teklifi var.

Riyaseti Celileye

Suyu, toprağı, aslı, nesli itibariyle rumlukla hiçbir alâkası olmıyan, sekencesi kâmilen Türk oğlu Türk, Müslüman bulunan Rumkale kazasının elyevm merkezi olan (Halfeti) kasabasına izafeten Halfeti kazası namı ile yâdedilmesi için berveçhi zir kanunun müstaceliyetle müzakere ve kabulünü teklif ederim.

10 Mayıs 1337

Gazianteb Mebusu

Yasin

MADDE 1. — Gazianteb livasına merbut Rumkale kazası bulunduğu mevkiin ismine izafeten Halfeti kazası namıyla yâdolunacaktır.

MADDE 2. — İşbu kanun tarihi neşrinden muteberdir.

MADDE 3. — İşbu kanun icrasına Heyeti Vekile memurdur.

(Lâyiha Encümenine, sesleri)

YUSUF B. (Denizli) İdarei Vilâyat Kanunu mucibince bu hak meclisi idarelere aittir.

REİS — Efendim, buna dair kanun tanzimine lüzum görülüyor mu? (Hayır, sesleri) Tensip buyurursanız bunun ismini değiştirmek üzere Dahiliye Vekâletine havale edelim.

YASİN B. (Gazianteb) — İsminin tebdili için Dahiliye Vekâletine gönderilmesini rica ederim.

REİS — Efendim isminin tebdili için sahibi teklif, Dahiliye Vekâletine havalesini rica edi-

yor. Dahiliye Vekâletine tevdiini kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsın... Dahiliye Vekâletine tebliğ edilecek.

4. — MAZBATALAR

1. — *Kütahya Mebusu Besim Atalay Beyin, dilenciliğin men'i hakkındaki kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/285)*

REİS — Dilenciliğin men'i hakkındaki Besim Atalay Beyin teklifinin şayanı müzakere olmadığına dair Lâyiha Encümeni mazbatası var.

Lâyiha Encümeni mazbatası

Tescülün men'i, gücü ve kuvveti yerinde olanların dilendikleri takdirde altı ay hapsedilmeleri lüzumuna dair Kütahya Mebusu Besim Atalay Beyin Heyeti Umumiyeden muhavvel teklifi muhteviyatının serseri Kanunu ahkâmıyla temin edilmiş olduğu ve kanunu mezkûrun lâyikiyle tatbiki halinde züllu süalin tamamıyla önü alınmış bulunacağı cihetle bu bapta başkaca kanun tedvin ve ahkâm vaz'ına mahal olmadığından teklifi mezkûr encümence şayanı müzakere görülmüyerek rededilmiştir.

30 Nisan 1337

Lâyiha Encümesi Reisi Mazbata Muharriri
Lazistan Yozgad
Esad Süleyman Sırrı

Kâtip
Ertuğrul
Necib

REİS — Efendim, encümen şayanı müzakere görmüyor. Sahibi teklif söz istiyorsa söz vereyim. Lâyiha Encümeninin mazbatası ki, reddi mutazammındır, kabul buyuranlar, lütfen ellerini kaldırsınlar. Lâyiha Encümeni mazbatası kabul ve teklif reddedildi.

2. — *Elâziz Mebusu Hüseyin Beyin, İstanbul Vilâyeti Kanununun dördüncü ve beşinci maddelerinin tadiline dair kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/281)*

REİS — Elâziz Mebusu Hüseyin Beyin İstanbul vilâyeti kanununun dördüncü beşinci maddelerinin tadiline dair teklifinin şayanı müzakere olmadığına dair Lâyiha Encümeni mazbatası okunacaktır.

Lâyiha Encümeni mazbatası

Memaliki Osmaniyenin emniyet ve asayişine ve vilâyat polislerinin tebdil ve terfile-riyle idarei umumiyelerine bakmak üzere bir emniyeti umumiye müdüriyeti ve İstanbul vilâyetinin umuru inzibatiyesiyle işgal etmek üzere doğrudan doğruya Dahiliye Vekâletine merbut bulunmak üzere bir de İstanbul polis müdüriyeti umumiyesi namıyla ayrı bir müdüriyet teşkili lüzumuna dair Elâziz Mebusu Hüseyin Beyin encümenimize muhavvel teklifi kanunisi mütalâa olundu. Vilâyet polis amurunu teşşiyet etmek üzere esasen Hükümeti milliyeye bir emniyeti umumiye müdüriyeti teşekkül etmiş ve geçen sene bütçesinde de Meclisi Âlice muhassasatı kabul edilmiş ve elyevm icrai vazife etmekte bulunan bir emniyeti umumiye müdüriyeti mevcud olup henüz İstanbul düşmanın yed - i işgalinden istihlas edilmemişken Anadolu'da bir İstanbul vilâyeti polis müdüriyeti umumiyesi ihdası hakkındaki mütalâa gayrivarit görülmekle şayanı kabul ve müzakere addedilmeyen teklifi mezkûrun encümenimizce reddine karar verilmiştir.

18 Nisan 1337

Lâyiha Encümeni Reisi Mazbata Muharriri
Lâzistan Yozgad
Esad Süleyman Sırrı

Kâtip
Ertuğrul
Necib

(gürültüler)

HÜSEYİN B. (Elâziz) — İzahat vereceğim. Eğer şayanı kabul değilse ben de sizinle beraber reddedebilirim.

Burada şimdi bir emniyeti umumiye müdüriyeti var, bir de polis müdüriyeti. (Yüksek söyle sesleri) Burada bir emniyeti umumiye müdüriyeti var. Bir de polis müdüriyeti hem Dahiliye Vekâletine merbuttur ve hem de burada bulunan valinin emrindedir. (Hayır sesleri) Bu böyledir efendim. Bendeniz polis müdürlüğünde bulundum. Şimdi polis müdürü icabederse vali maiyetindeyim, icabederse Dahiliyeye merbutum diyor. Sonra emniyeti umumiyenin vazifesi, vilâyetteki polis işlerini tanzim etmek onların idarelerini ve elbiselerini tanzim etmektir.

NECİP B. (Mardin) — Esasen polise ihtiyaç yoktur.

HÜSEYİN B. (Devamla) — Eğer polise ihtiyaç yoksa hepsini kaldırmız. (İhtiyaç yoktur sesleri) Fakat şunu rica ederim, dikkat ediniz ki, hem polise ihtiyaç vardır, hem emniyeti umumiye ile polisi gayet güzel ıslah etmek icabeder. Çünkü bir ilâve yoktur. Buradaki polis müdürü sırf Ankara'nın inzibatına bakacak. (Zaten öyle sesleri)

MUSTAFA B. (Tokad) — Sen ne istiyorsun? İstedğini bilmiyorsun ki, hangisini lâğvedeceğiz.

REİS — Lâyiha Encümeni teklifi şâyânı müzakere görmüyor. Sahibi teklif de mütalâasını beyan ettiler. Binaenaleyh Lâyiha Encümeninin mazbatasını reyî âlinize vaz'ediyorum. Lâyiha Encümeninin mazbatasını ki, reddi mutazammındır, kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir. Teklif şâyânı müzakere görülmedi.

3. — Lâzistan Mebusu Osman Beyin Mapavri nahiyesinin kazaya tahvili hakkında kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/276)

REİS — Lâzistan Mebusu Osman Beyin Mapavri nahiyesinin kazaya tahviline dair olan teklifinin reddine dair Lâyiha Encümeni mazbatası var. (Ret sesleri) Efendim sahibi teklif yoktur. Lâyiha Encümeni de şâyânı müzakere görmüyor. Lâyiha Encümeni mazbatasını reyî âlinize arz ediyorum. (Okunsun sesleri) (İstemez sesleri)

Lâyiha Encümeni mazbatası

Lâzistan livası dâhilindeki Mapavri nahiyesinin kazaya tahvili lüzumuna dair olan Lâzistan Mebusu Osman Beyin encümenimize muhavel 10 Nisan 1337 tarihli teklifi kanunisinde kazaya tahvili talebolunan mezkûr nahiyeye ilhak olunacak kuranın aded ve nüfusunun malûm olmaması ve bu bapta takrire râptı lâzımgelen haritanın merbut bulunmaması ve hazinesi milletçe tasarrufta fevkalâde itina olunması derkâr olan ve Teşkilâtı Esasiye Kanunu mucibince hükümetçe teşkilâtı umumiye ierası mukarrer bulunan şu zamanda bu gibi tekâlifin tervei muvafıkı hal ve maslahat olamayacağı mütalâasına binaen teklifi mezkûr encümenimizce şa-

yânı müzakere görülmiyerek reddedilmiştir.

18 Nisan 1337

Lâyiha Encümeni

Reisi
Lâzistan
Esat

Mazbata Muharriri
Yozgad
Süleyman Sırrı

Kâtip
Ertuğrul
Necip

REİS — Encümen şâyânı müzakere görmüyor. Teklifi müdafaa etmek için söz isteyen varsa söz vereyim.

(Hayır, sesleri) Lâyiha Encümeninin mazbatasını kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Lâyiha Encümeninin mazbatası kabul edildi. Teklif şâyânı müzakere görülmedi.

4. — *Diyarbakir Mebusu Kadri Beyin müte-kaidin ve eytam maaşları hakkında kanun teklifi ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası (2/215)*

REİS — Diyarbakir Mebusu Kadri Beyin usulü tekaüdiyenin ilgasına dair teklifi kanunisinin reddine dair Kavanini Maliye Encümeni mazbatası var.

Encümen mazbatası

Usulü tekaüdiyenin ilgasiyle şimdiye kadar maaşlarından kat ve tevkif edilmiş olan aidatın mütekaidine nakden iade veyahut mukabilinde emlak ve arazi mahlûle itası lüzumuna dair Diyarbakir Mebusu Kadri Beyin teklifi kanunisi tetkik edildi. Tekâüt meselesinin halli mesaili muallâkadan olduğuna hiç şüphe yoktur. Bu meselenin bugün halli encümenimizce nâbemevsim görüldüğünden teklifi mezkûrun reddi karargir olarak Heyeti Umumiyeye arz ve takdim kılındı.

2 Mayıs 1337

Kavanini Maliye
Encümeni Reisi
Erzurum
Celâlettin Arif
Kâtip

Mazbata Muharriri

Mehmed Şükrü

Âza

Kayseri

Rifat

Âza

Antalya

Ali Vefa

Ahmed Hamdi

Âza

Konya

Arif

(Muvafık, sesleri)

REİS — Söz isteyen var mı efendim?

ZAMİR B. (Adana) — Efendim, burada iki mesele vardır. Bir paralarını geri vermek var, bir de arazi vermek var.

BESİM ATALAY B. (Kütahya) — Efendim, düşmanımızın yapmış olduğu işi biz de yapalım. İngilizler Mısır'ı işgal eyledikleri vakitte bizim zamanımızda tâyin edilmiş olan bütün memurlara arş, dediler. Haydi kapı dışarı. Bunlara ne yaptılar? Bizim yaptığımız gibi beş ayda bir çıkan maaşı vermediler. İska ettikleri araziden sana şu kadar arazi vereceğiz, sana bu kadar arazi vereceğiz, dediler. O adamı sâyü - amele sevk ettiler. Bundan hem memleket, hem Hazine müstefidoldu. Biliyorsunuz ki, bizde sayısız tekaütler var. Bunları ne vakte kadar Hazinei Devlet besliyebilecektir?

Bu kadar mahlûl arazimiz var, yazıktır. Konya ovası arzullahı vâsia bomboştur. Efendiler, İsviçre kadar vâsi olan o güzel memleket sularla nehirlerle ırmaklarla reyyandır. Burada nihayet elli bin erkek nüfusu vardır, tadadedilecek kadar azdır. İşte mütekaidin buraya sevk edilmeli. Konya'ya sevk edilmeli, Hazine'den para verilmemeli. Hem memleket kazanmalı, hem millet kazanmalı (Doğru sesleri)

REİS — Efendim, teklifin dosyasını şimdi tetkik ettim. Muvazenei Maliye Encümenine gitmemiş, halbuki malûmu âliniz nizamnamemiz mucibince vâridatımızın tezyit veya tenkisi tekalifinin Muvazenei Maliye Encümenine gitmesi lâzımdır. Nizamnamemizdeki sarahat mucibince tensip buyurursanız bunu bir de Muvazenei Maliye Encümenine gönderelim. Sonra müzakere ederiz. (Muvafık sesleri) Muvazenei Maliyeye havale edildi.

3. — *Kırşehir Mebusu Sadık Beyin, İstiklâl Madalyası Kanununun bir an evvel tatbikine dair tavrı.*

REİS — Kırşehir Mebusu Sadık Beyin İstiklâl Madalyası Kanununun sürati tatbikine dair uzun bir tavrı var, tensip buyurursanız Divanı Riyasete verelim. Zaten madalyalar için sipariş verilmiştir.

5. — SUALLER

1. — *Erzincan Mebusu Emin Beyin harcırah meselelerine mütaallik Hariciye Vekâletinden sual tavrı.*

REİS — Erzincan Mebusu Emin Beyin harcırah meselelerine mütaallik Hariciye Vekâletinden bir sual tavrı var, Hariciye Vekâletine tebliğ edeceğiz, geldiğinde cevabıyla beraber okunur.

2. — *Aydın Mebusu Esat Efendinin, Yunan mezalimi hakkında Hariciye Vekâletinden sual tavrı.*

REİS — Aydın'daki Yunan mezalimi hakkında Aydın Mebusu Esat Efendinin Hariciye Vekâletinden sual tavrı var. Bunu da nizamnamemiz mucibince Hariciye Vekâletine tevdi edeceğiz. Cevabıyla beraber okunur.

3. — *Bolu Mebusu Tunah Hilmi Beyin, Emniyeti Umumiye Müfettişliği hakkında Dahiliye Vekâletinden sual tavrı.*

REİS — Bolu Mebusu Tunah Hilmi Beyin Emniyeti Umumiye Müfettişliği hakkında Dahiliye Vekâletinden sual tavrı var. Alelûsul Dahiliye Vekâletine havale ediyoruz, cevabını aldığımız da okuruz (Ret sesleri) sual tavrı için malûmu âliniz karara lüzum yoktur.

Cumartesi günü celsei hafiyenin bakıyesini ikmal etmek üzere hafi celse aktedeceğiz. Lûtfen samiin salonu terk etsinler.

(İkinci Celse hafidir.)